

magyaráz, vagy szónokol, kívül helyezi magát a szerepen, megkülönbözteti magát tőle, idegenné válik hozzá. Az »előadó« öszszecseréli a színpadot a pódiummal, a »magyarázó« színész a kathedrával, a »szónokló« színész a szószékkel.

A természetes színpadi beszéd a hangmodulációk végtelen gazdagságában áll, amely viszont nem egyéb, mint a szó öszszes lélektani előzményeinek és vonatkozásainak hangbeli kifejezése; szóval nemcsak az, ami a szavak fölszínén fénylik, hanem ami a sorok között dereng.

A hangmoduláció körül nagy bajok vannak a színpadon, mert a színészek egy igen nagy része fonákul műveli ki a hangját, éppen úgy, mint az énekeseknek is java-része. Az a céljuk ugyanis, hogy tömö-rebb, zengőbb hangot hallassanak, mint aminővel a természet megáldotta őket s fölvesznek egy hangot, mely nem az ő természetes középhangjaiknak egy felső vagy alsó modulációja, hanem egy úgynevezett gégehang, amely mint már a neve is mutatja, nem a mellből jön, tehát erőltetett, csinált, mesterkelt és modulációkra éppen-séggel nem alkalmas. A hang modulálásának lehetősége ugyanis a hang három fekvésének természetes változásában rejlik. Már most vannak színészek, akik alap-hangjukat, mely mindenkinél a hang középfekvése, áthelyezik a mélybe vagy a magasba. Tehát állandóan vagy egy mély, tompa, pincehangon beszélnek, vagy pedig egy erőltetett magas, vagyis fejhangon, mely lassankint a szokás révén »természetes« (!) hangjukká válik, de természetesen nagyon messzire esik a természetességtől. Világos, hogy az ilyen erőltetett, mély vagy magas hang már csak azért is alkalmatlan a modulációra, mert csak egyoldalúan — a mély hang csakis fölfelé, a magas hang csakis lefelé — modulálható, de nem lévén a színész természetes hangja, alapjában véve mindig kemény és merev maradt, a finomabb rezdülések egyáltalában nem érintik.

Vannak színészek, akik anélkül, hogy idegen hangot vennének föl, a szavakban előforduló magánhangzókat az énekesek módjára megnyújtják, miáltal a beszéd a maga természetes ritmusa és zenéje helyett éneklő ritmust kap s természetelenssé válik. Hozzájárul az is, hogy — leg-

kivált a verses darabokban — nagyon sok színész öntudatlanul is, részben a vers kötöttsége miatt, egy folyton visszatérő ritmus egyhangúságába ölti a legváltozatosabb ritmusú szöveget. Ez az éneklő módor úgyszólván évszázadok óta kiírthatatlan az európai színpadokról s Talma felfogása szerint maradványa és emléke annak a kornak, amikor még a tragédiát részben igazán énekeltek.

Andrieux szerint a dikciót, illetőleg a színészeket három osztályba lehet sorolni. Vannak éneklő, kiabáló és beszélő színészek. Énekelni a legkönnyebb s a színész-csemeték rendszerint ezzel kezdik a színészetet. A verssort állandóan megfelezik, a sormetszetet kiemelik, a hangot hol föl-emelik, hol meg leejtik s olyan egyhangú kántálást visznek véghez, amely elviselhetetlen. Megesik ez olyan kész színészekkel is, akik nem érnek rá szerepüket jól betanulni, ezek is a ritmusra, meg a rímre támaszkodnak s így akarnak segíteni az emlékezőtehetségüknek. Ebbe a hibába esnek az olyan színészek is, akiket szerencsés külsővel és szép hanggal áldott meg a természet, minélfogva azzal álltatják magukat, hogy a természeti adományok magukban is elégségesek s hogy alakjukat és hangjukat bámultassák, ok nélkül hadonásznak és értelmetlenül ordítognak.

Az éneklő színész valamennyi között a legrosszabb fajta, mert ez a hiba rendszerint arra vall, hogy az illetőnek nincs esze és nincs szíve. Ha egy fiatal színész két-három esztendei színpadi gyakorlat után is énekel, bátran ki lehet róla mondani, hogy nincs jövője, legfeljebb a közepszerűségig viheti.

Többet várhat az ember attól a színésztől, aki csak kiabál; mert meglehet, hogy ez a mértéktelenség szellemi és testi kvalitásainak túltengéséből magyarázható. Az erős indulatok túlerős kitörésekben jelentkeznek. Az is kétségtelen, hogy a szüntelen és ok nélkül való kiabálás ostobaságra vall, vagy legalább is gyöngye ítélőképességre. Az okos ember tudja, hogy minden, ami túlzott, gyengíti a hatást s aki túlló a célon, csakúgy elhibázta, mint aki innen marad rajta.

Szerencsétlenségükre azonban a kiabáló színészeket a közönség nagyrésze gyakran megtapsolja. A színészt azután megtéveszti